

Időutazás a Délmagyarországgal: 1921, a sikerek éve (12. rész)

Szeged végre egyetemi város lett

Az ország Trianon fémjelezte balsorsa Szegeden ellentmondásosan jelentkezett. Határváros lett, elveszítette életető háttérét és menekültek ezreit kellett befogadnia, ugyanakkor a nemzetgyűlés június 16-án elfogadta az 1921:XXV. törvényt, amelynek alapján a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemet (akkor még ideiglenesen) Szegedre helyezte, és Újszeged is felszabadult a szerb megszállás alól.

A francia megszállók már 1920-ban kivonultak Szegedről. De Tournadre március 1-jén adta át a város vezetését a magyar polgári és katonai szervezeteknek, Újszeged azonban egészen 1921 nyaráig szerb megszállás alatt maradt. Népnépélszámba ment, amikor a magyar csapatok az augusztus 21-re virradó éjszakán bevonultak a szerbek által kiürített bal parti városrészbe. Idézzük hát a lap tudósítását:

Újszeged újra szabad

„Újszeged földjén – Egetverő éljenés harsan fel, amikor Újszeged földjére lép az első magyar katona. Virágosó zúdul a derék fiúkra, ott tolong a felszabadult testvérváros apraja-nagyja, úgy, hogy az első pillanatokban csaknem felborul a rend. Síró anyák ölelik át a fiaikat, boldog hitvesek a rég nem látott férjeiket, akiket csaknem három hosszú esztendőn át, 1918. november 17-ike óta szakított el otthonuktól a bitorlók szívtelessége és komisztsága. Sírásba csuklik az éljen, amikor felhangzanak a Himnusz ünnepies akkordjai, Újszeged népe hároméves szenvedés után most hallja először a nemzeti imát... Azután előlép dr. Kósó István nemzetgyűlési képviselő, a felszabadult újszegedi háromszög kormánybiztosa és következőket mondja: – Polgármester úr! A magyar királyi kormány nevében és annak megbízásából Szeged városának azt a részét, mely közigazgatásilag és jogilag is Szeged városához tartozik, önnek vissza adom...

95 ÉV – 95 NAPBAN ELBESZÉLVE

Májusban lesz 95 éve, hogy megjelent lapunk, a Délmagyarország első száma. Az évforduló alkalmából egy kis múltbeli kalandozásra hívjuk olvasóinkat. 95 lapszámon át szemelvényeket közlünk a 95 évfolyam fontos és érdekes írásából. És bár az ilyen válogatások szükségképpen esetlegesek, bízunk benne, hogy olvasóink örömeiket lelnek benne, és betekintést nyernek nemcsak az ország és Szeged közel egy évszázados történelmébe, hanem a Délmagyarország történetébe is. Kérjük, tartsanak velünk.

Fogadja Újszeged népét szeretettel és kapcsolja be a régi Szegedbe.”

A megszállás hétköznapijaiból

Ezután Újszeged lakóit idézi a lap: „Tulajdonképpen nem is mondanak ők semmit. Örülnek, boldogok. Ezer kérdéseitől alig tudunk szóhoz jutni. Hogy vannak? Mit csinálnak? Látták-e a fiamat, az édes apámat, a jó uramat? Mikor jöhetnek ők is át? A főlzabadtással kapcsolatos kérdéseinkre csak egy választ kapunk. Sokkal fényesebben sikerült, mintsem reméltük. Elmondották az újszegediek, hogy az előljárással nem panaszkodhatnak. Egy Djakov nevű jegyző volt csak, aki a legtöbb szenvedést okozta és a legtöbbet rabolt. Elmondották, hogy büntetés terhe alatt kötelesek voltak megjelenni a cukrászda épületében (szerb kaszinó) rendezett ünnepélyeken, ahol azonban igen szépen viselkedtek a szerb tiszték. Magyar és szerb nóta felváltva járt, a végén azonban csak a csárdás zárta be az ünnepélyt.”

Szeged régi vágya teljesült október

9-én, amikor Horthy Miklós kormányzó jelenlétében ünnepélyesen megnyitották az első egyetemi tanévét. A város Újszegeden 20 hold földet engedett át az intézménynek, örökös használatra, a fűvesszert céljaira.

Tanulságos a lap tudósítása. A részletes protokoll jól jelzi, mekkora fontosságot is tulajdonítottak az eseménynek. Íme:

A szegedi egyetem megnyitása

„Horthy kormányzó látogatásának második napja. – Szeged, október 10. – (Saját tudósítónktól) A kormányzói látogatás második napja alatt is talpon volt az egész város. Ez a vasárnap egyébként Szeged város történelmének egyik legjelentősebb dátuma: ünnepélyes ke-retek között megnyitották az egyetemet és átadták rendeltetésének. A szívét-lelket gyönyörködtető aktushoz Budapest-ről Szegedre érkezett dr. Vass József kultuszminiszter, dr. Tóth Lajos államtitkár, gróf Teleki Pál, a város nemzetgyűlési képviselője és Zadravecz István tábori püspök is. Az ünnepély istentiszte-

lettel kezdődött a rókusai templomban, majd az egyetemi tanácsa, a tanári kar és a notabilitások csoportja az egyetem központi épülete elé vonult. A Dugonics-terén ekkor már több ezer főnyi közönség és a középiskolai diákok sorsfala várt zászlók alatt az érkezőkre, elsősorban Horthy Miklós kormányzóra.”

A tudósítás így folytatódik:

„A rókusai templom felől jövő fogatok egymásután gördültek a központi épület bejárója elé. Az elsőkből a festői díszruhákba öltözött dr. Menyhárt Gáspár rektor és a négy dékán szállt ki az egyetem tanárai kíséretében. az utánuk jövő kocsikból díszmagyaros urak léptek a kapu előtt csoportosulók közé és mind élénkebbé vált a sürgés-forgás. A városi urak, főispán, magyarruhás hölgyek, egyetemi hallgatók, a papság, katonaság és egyéb polgári meghívottak vártak elhelyezésre, ami nagynehezen sikerült is. Nemsokára feltűnt a kormányzónak és a kíséretének kocsisora. Elsőként most is Szalay és Bottka főkapitányok ugrottak ki kocsijukból, kiket a szármegyédet és

Horthy Miklós Szegeden

testőrök következtek. Néhány pillanat múlva, hangos éljenés közben, folytonosan tisztelegve, feszes, katonás léptekkel ért a Nagyúr, a központi egyetemi épület aulájába, ahol a részére fenntartott helyet foglalta el. A vele szemben álló Zadravecz püspök nyomban belekezdett ünnepi beszédébe és megkezdődött a felszentelés. Utána Raffay Sándor református püspök szentelte fel a tudományok legújabb hajlékát.

A második emeleten lévő díszterembe mentek ezután és az előzetesen beosztott helyeket foglalták el a kormányzó, kísérete, a helybeli notabilitások, az egyetemi tanács, a tanári kar és a több mint 100 főnyi közönség.”

Lassan a város is újra fejlődésnek indul. Ebben az évben hozták létre az Orion börgyárat, és megalakul a Kitartás Egyetemi Atlétikai Club.

(Folytatjuk)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: SZÁVAY ISTVÁN

A vásárhelyi D. Nagy László útja a tolikapától a tájképig

Lakatos maradt és festő lett

Sok közös vonást fedezett fel a festészetben és a lakatosszakmában a vásárhelyi D. Nagy László, aki egyedül tanulta az ecsetkezelés fogásait, s most készülő első önálló tárlatára. A lakatos kisiparos szerint mindkét szakmához szükség van alkotó képzeletre és ügyességre. Vállalkozói igazolványában szerepel is a tevékenységek között a „műalkotás-készítés”.

A vásárhelyi D. Nagy László sosem tanult festeni, leszámítva az általános iskolai rajzórákat, s azt a kis időt, amikor rajzolgatótt bátyja mellett, aki Füstös Zoli bácsi Petőfi Művelődési Központban tartott rajzsakkörébe járt. A festészet iránti érdeklődése azonban folyamatosan jelen volt, hiszen rendszeres tárlatlátogatóként csodálta meg a kortárs mesterek alkotásait, míg az egykoriakét a Híres Festők sorozat reprodukcióin tanulmányozta.

– Karosszérialakatosként dolgoztam majd tíz esztendőig az egykori AFIT-nál, aztán a belső Hódikőthben voltam három évig tmlk-s, azaz karbantartó. Így kaptam meg a gyártói jogot, megszerztem az általános lakatosi igazolványt, amivel aztán 1987-ben önállósítottam magam – választa pályájának eddigi stációit D. Nagy László. Karosszérialakatossággal csak ritkán foglalkozott ezután, de gyártott tolikapát, öntetett vályút, vetőgépet, műholdvevő forgatófejhez való tartót, lépcsőt, sokféle tárgyat, amit előbb meg kellett tervezni. Bár a lakatosság, az alapanyag drágasága miatt visszaszorulóban van, fejlesztéssel ma is szívesen foglalkozik. Most éppen egy gyerek-szállító bicikli-utánfutón tőri a fejét. Ezzel kívánja megkönnyíteni a feleségének a két gyermek szállítását.

D. Nagy László a hegesztőpisztollyal is alkot

Fotó: Tésik Attila

– A festészet 1997-ben kezdett el ismét foglalkoztatni, de már az, hogyan lehet elkészíteni egy képet. Addig csak megnéztem a festményeket, de kicsinek éreztem magam, hogy ecsetet vegyek a kezembe, s kipróbáljam, mit is tudok. Ráadásul el sem tudtam képzelni, hogyan születik meg egy festmény – mondta.

Aztán mégis rászánta magát, s temperával megfestette az első képét. Ez olyan jól sikerült, hogy azóta is a szekrény tetején, lefordítva porosodik. Három kép után tért át az olajra, melynek könnyebben rájött a technikájára. A maga tapasztalata mellett sokat merített idősebb Markó Károly festészetéből, s már eljutott odáig, hogy bemutakozott a Csúcsi Olvasókör csoportos kiál-

lításán. Most pedig önálló tárlatra készül.

– Úgy láttam, meglepően sok a közös vonás a festészetben és a lakatosságban, bármilyen furcsán is hangzik – tette hozzá. – Mindkettőnek a fogásait maga tapasztalja ki az ember, és mindkettőben lehet jól és hitványul dolgozni. A szakmai jártasság mellett szükség van a kreatív képzeletre is.

D. Nagy László vállalkozói igazolványába bekerült a műalkotás-készítő tevékenység is, képeinek legjobb és legfőbb bírálója a felesége. Őt és két kislányát is portrén örököltette meg, de festett romos tanyát, virágcsendéletet, tájképet, legszívesebben pedig a lovakat ábrázolja.

KOROM ANDRÁS

A tanárképző főiskolán a külső megjelenés is számított

Szörényi József Horgernél tanulta a nyelvészetet

A 96 éves Szörényi József a szegedi tanárképző főiskola első évfolyamán tanult. Az idős szegedi férfi szívesen mesélt diákéveiről lapunknak.

A 96 éves szegedi Szörényi József 1928-ban kezdett el tanulni a polgári iskolai tanárképző főiskola első évfolyamán. Az országban egyedülálló módon akkor indult el Szegeden a négyéves képzés. Felvételi vizsga ugyan nem volt, de az alkalmasságban még a külső megjelenés is számított. Ellátásuk költségeit az ösztöndíjuktól fedezték. Ezért létfontosságú volt, hogy mindig ötosre vizsgázzanak. A diáklányok a Horthy-kollégiumban kaptak helyet, a fiúk pedig az akkor újjáépített saroktömböt vették birtokukba a Hősök kapuja mellett.

– Nagyon előkelően laktunk akkoriban. Ketten kaptunk egy szobát, és tizenketten fértünk el egy emeleten. Luxusberendezés fogadott bennünket, sőt minden szinten külön férjalkalmazott gondoskodott a parkett fényességéről, és a szobáinkat is személyzet takarította. A falak mentén végig beépített szekrényekbe pakolhattunk, és mindannyian saját íróasztalnál tanultunk. Minden emeleten társalgót alakítottak ki, a folyosó végén volt a nagy közös mosdó. A szemközti épület alagsorának étkezdéjében tudtunk reggelizni, ebédelni és vacsorázni. Az előkelő kiszolgálás meglehetősen sokba, 25 pengőbe került havonta. Negyvenpengős ösztöndíjból gazdálkodtam, ám ezért végig ötosre kellett vizsgáznom. Amíg oda jártam, lassacskán benépesült a főiskola épülete. Így például megtelezött a kollégiumunk legelső

emelete. Először a matematika, majd a kémia tanszék költözött oda – emlékezett vissza főiskolás éveire Szörényi József.

A kollégistáknak más feltételt is kellett teljesíteniük az ösztöndíjért. Be kellett iratkozniuk egyetemi kurzusokra. Két indexet kaptak: egyetemi hallgatóként egy sárga, a főiskolán pedig egy bordó színűt. Szörényi József a német tanszéken Schmidt Henrik előadásaira, a magyaron pedig Sík Sándor klasszikus irodalomkurzusaira emlékszik vissza szívesen. A József Attila-versből is ismert Horger Antalnál nyelvészetet tanult. Szörényi tekinthetős szaktudású és következetes tanárnak tartotta Horgert.

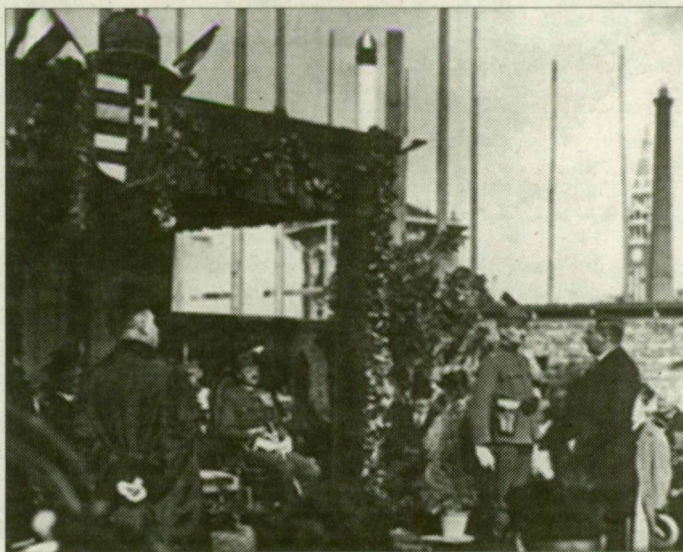
– Ha időnk engedte, szívesen jártunk úszni a gőzfürdőbe. Máskor meg gyalog kirándultunk a kollégistákkal Szatymazra, de sokszor eveztünk a Tiszán is. A vallási egyesületek rendszeresen

tartottak ismerkedési és teaesteket, bálakat. Akkoriban a főiskola jelenlegi díszterme szolgált tornateremként, ahol minden szombaton este zenekar húzta a talpalávalót – mesélte a régmúlt időről Szörényi József.

DOMBAI TÜNDE

HORTHY MIKLÓS LÁTOGATÁSA

Szörényi Józsefet 1928-ban a szegedi főiskolásokkal együtt rendelték ki a szegedi nagyalomásra, Horthy Miklós fogadására. A főiskolások a lépcsőházban álltak sorfalat. Szörényi József felesége, Zabka Emília 1935-ben a Tömörkény gimnázium diákjaként fogadta ugyanott a kormányzót.

Építkezés a Dóm téren (1928)

Fotó: Móra Ferenc Múzeum fotóháza